

Slutevaluering

Bred spillet ud Køge Kommune

Ineva
Mejlgade 27-29
8000 Århus C

tf: (+45) 86 14 90 80
e-mail: info@ineva.dk
web: www.ineva.dk

Forfatter: Malene Skov Dinesen, Ineva

Udgivelsesår: 2012

Sted: Aarhus

Forsidefoto: Modelfoto

Indhold

Indledning	3
Igangsatte projekter	3
Aktører i projektet	4
Succeskriterier	5
Professionsudvikling	6
Uddannelse i pædagogisk idræt	6
Professionsudvikling i foreninger	7
Professionsudvikling i SFO'er	9
Centrale pointer om samarbejde	10
Det personbårne vs. det organisationsbårne samarbejde	11
Relationer i samarbejdet	12
Det fælles tredje	14
Centrale pointer om aktiviteter	14
Typer af aktiviteter	14
Tidspunkt på dagen	15
Rekruttering af børn	15
Effekter på børneniveau	17
Centrale pointer om projektet som understøttende faktor	18
Afsluttende kommentarer	19

Indledning

I Køge Kommune er der i 2011 og 2012 arbejdet med projektet 'Bred spillet ud', hvor en række SFO'er og foreninger i fællesskab har igangsat og gennemført projekter, der retter sig mod udsatte, idrætsuvante og/eller foreningsuvante børn og unge. Der er etableret i alt ni samarbejder i projektet, som alle har udviklet forskellige tilbud til børnene og de unge.

Ineva har været tilknyttet 'Bred spillet ud' som ekstern evaluator og har fulgt projektet i hele perioden. Der er blevet arbejdet med evalueringen ud fra tilgangen innovativ evaluering, og hovedfokus i evalueringen er samarbejdet mellem det professionelle og det frivillige. Formålet har været at evaluere, hvad der virker for hvem, og under hvilke omstændigheder, når der skal skabes samarbejde på tværs af det professionelle og det frivillige. Samtidig har det været ønsket at understøtte samarbejdet igennem evalueringen. Sekundært er der i evalueringen blevet fokuseret på, hvilke effekter aktiviteterne i 'Bred spillet ud' har for de involverede børn og unge.

Som afsæt for evalueringen er der udarbejdet praksisteorier for samarbejdet mellem det professionelle og det frivillige. Disse har været afsæt for evalueringsmøder, der efterfølgende er afholdt og danner basis for evalueringen. Denne rapport er skrevet på baggrund af følgende datagrundlag:

- 4 timers proces omkring udvikling af praksisteori med deltagelse af 30 SFO-medarbejdere og foreningsfrivillige
- 6 fokusgruppeinterviews a 2½ time med i alt 18 deltagere fra de iværksatte samarbejder
- 4 timers evalueringsproces med Henriette Folkmann Hansen (Køge Kommune), Karina Hjort Frederiksen (Køge Kommune), Nina Bundgaard (DIF), Else Najbjerg (Videncenter Kosmos), Ole Eliassen (Videncenter Kosmos) og Malene S. Dinesen (Ineva)
- 4 timers evalueringsproces med deltagelse af 29 SFO-medarbejdere og foreningsfrivillige.

Igangsatte projekter

Der blev i forbindelse med projektet præsenteret følgende aktiviteter og dermed samarbejder:

- **Fodbold for sjov.** Samarbejde mellem Køge Boldklub, Sund Zone (og Ellemarkens SFO). Fodbold for Ellemarkens børn og unge.
- **Zumba.** Samarbejde mellem Herfølge Gymnastikforening og Herfølge SFO om zumba i SFO-tiden.
- **Leg og bevægelse.** Samarbejde mellem Herfølge SFO og Herfølge Gymnastikforening om leg og bevægelse for børn med motoriske eller "uroligheds"-problematikker.
- **Kricket i skolegården for de større børn i SFO.** Samarbejde mellem Bag Skorstenen og Køge Cricket Klub om cricket i SFO-tiden.
- **Volley med SFO 1.** Bag Skorstenen og Rishøj Volley har igangsat samarbejde om volley en gang om ugen i SFO-tiden. To teenpiger står for volleytræningen.
- **Prøvetime i kidsvolley.** Samarbejde mellem Bjæverskov Volley og Ejby SFO om prøvetime i kidsvolley.
- **Idrætsmarathon.** Samarbejde mellem Ejby IF, Ejby SFO og Bjæverskov Volley omkring afholdelse af idrætsmarathon for 6.-9. klasse den 13. januar fra klokken 19-24.
- **Breddeidræts aften.** Samarbejde mellem Vemmedrup IF og Vemmedrup SFO om afholdelse af breddeidræts aften.
- **Strethåndbold og -fodbold.** Samarbejde mellem Borup IF om håndbold og fodbold i SFO-tiden.

Aktører i projektet

Ud over de involverede SFO'er og foreninger har følgende aktører haft en central rolle:

- **Køge Kommune** har fungeret som projektejer og tovholder i hele projektperioden.
- **Videncenter Kosmos** – har bidraget med ekspertise inden for pædagogisk idræt og samarbejde mellem det frivillige og det professionelle. Kosmos har stået for uddannelsen i pædagogisk idræt og har været repræsenteret ved Ole Eliassen og Else Najbjerg.
- **DIF** (Danmarks Idræts-Forbund) – har været repræsenteret i projektet ved deltagelse af Nina Bundgaard, der har givet coaching og vejledning samt været bindeled til DIF's øvrige tilbud.
- **Inevå** – evaluator på 'Bred spillet ud' og har været repræsenteret ved Malene S. Dinesen.

Succeskriterier

Succeskriterierne for projektet 'Bred spillet ud' er delvist blevet indfriet. Der var følgende succeskriterier i projektet:

1. **Succeskriterium:** At der nedsættes en styregruppe i Køge Kommune med repræsentanter for skoleområdet, integrationsområdet og social- og sundhedsområdet. Styregruppen har til formål at skabe sammenhæng mellem kommunens indsats over for udsatte børn og unge. En sådan styregruppe er et godt initiativ til på sigt at skabe tradition for samarbejde mellem de forskellige fagområder og forvaltninger på dette område.

Resultat: Der har i projektet været tilknyttet en styregruppe med repræsentanter for ovenstående grupper. Styregruppen har ikke i projektperioden fået den betydning i forhold til den sammenhængende indsats, der var ønsket.

2. **Succeskriterium:** At cirka 36 foreningsfrivillige repræsenteret ved 10 udvalgte idrætsforeninger i løbet af 2010 og 2011 tilbydes uddannelse inden for pædagogisk idræt, så de bliver i stand til at tiltrække og fastholde idrætsuvante børn og unge. Succeskriteriet er, at mindst 75 % af de foreningsfrivillige, der starter på uddannelsen, gennemfører uddannelsen.

Resultat: Der har været 8 foreninger involveret i projektet. I alt 29 foreningsfrivillige var tilmeldt kurset om pædagogisk idræt, og i alt 23 har deltaget. Der er i alt 9 (39 % af dem, der startede på uddannelsen) foreningsfrivillige, der gennemførte alle 3 dage. 10 (34 % af dem, der startede på uddannelsen) foreningsfrivillige har deltaget i 2 dage, og 4 (17 % af dem, der startede på uddannelsen) deltog 1 dag. Dermed er succeskriteriet ikke til fulde opfyldt – dog viser den øvrige evaluering, at kurset har haft væsentlig betydning for dem, der deltog i det.

3. **Succeskriterium:** At der herudover rekrutteres én person pr. forening, der har ansvar for arbejdet med idrætsuvante børn og kontakten til skole og SFO, og at der indledes et samarbejde med de udvalgte foreninger om idræt for udsatte grupper. Succeskriteriet er, at der ved projektets afslutning er ressourcepersoner med ansvar for idrætsuvante børn i mindst 75

% af de foreninger, der har deltaget i projektet, og at der ved projektets afslutning er indgået samarbejdsaftaler med mindst halvdelen af de foreninger, der har deltaget i projektet om idræt for udsatte grupper.

Resultat: I de 8 foreninger er der ved projektets afslutning i hver forening 1-3 personer, som er ressourcepersoner for idrætsuvede børn og dermed har kontakt til SFO.

4. **Succeskriterium:** At der etableres 10 samarbejder mellem skole, SFO og forening om idrætstilbud. Succeskriteriet er, at der ved projektets afslutning er etableret et sådant samarbejde i mindst 5 af de udvalgte områder.

Resultat: Som det kan ses af ovenfor stående liste af aktiviteter, der er skabt igennem samarbejde mellem forening og SFO, er der i projektet etableret 9 samarbejder med i alt 8 foreninger. Dermed er succeskriteriet ikke helt opfyldt, men der er etableret 9 gode og stærke samarbejder, som det forventes også efter projektperioden vil skabe flere konkrete samarbejdsflader og også nye konstellationer. Skolerne har ikke været betragtelig involveret i samarbejderne, da de har været båret af SFO. Der har været en enkelt aktivitet (Fodbold for sjov), hvor SFO kun i meget lille udstrækning har været med, idet foreningen har haft en anden lokal samarbejdspartner i Sund Zone.

Professionsudvikling

Et væsentligt ønske med projektet har været at skabe professionsudvikling både i SFO og i foreningerne. Projektet er igangsat med fokus på målgruppen af foreningsuvede og udsatte børn, der aktuelt har været i Køge Kommune, men også med et ønske om at skabe den viden og de kompetencer, der skal til både i SFO og foreninger for at kunne fastholde arbejdet med målgruppen efter endt projektperiode. Derfor er der igennem hele projektet arbejdet med netop dette fokus, og det følgende er en beskrivelse af indsatserne samt de effekter, projektet har haft.

Uddannelse i pædagogisk idræt

Der har igennem en årrække været arbejdet med pædagogisk idræt som tilgang i SFO'er i hele Køge Kommune. Dermed har alle medarbejdere i SFO'erne i kommunen fået uddannelse i pædagogisk

idræt. Dette er ikke en egentlig del af projektet, men er alligevel afgørende at medtage som kontekst for evalueringen, fordi det har bidraget med et fælles afsæt både på tværs af de involverede SFO'er og i samarbejdet mellem SFO og foreninger, idet foreningerne som en del af projektet har fået uddannelse i pædagogisk idræt. En skoleleder siger:

"Pædagogisk idræt har gjort en stor forskel for, hvordan pædagogerne tænker om idræt. Uddannelsen i pædagogisk idræt har været base for projektet." (skoleleder, Køge Kommune)

Som nævnt under succeskriterierne har der i projektet været gennemført et kursus i pædagogisk idræt for de foreningsfrivillige. 23 har deltaget i uddannelsen enten alle 3 dage eller mindre. Der er igennem de gennemførte interviews blevet talt meget blandt andet om 'pædagogiske bagdøre', som altså er et af de begreber, som de frivillige har taget til sig og finder mening i.

Kurset vurderes til at have givet mening som afsæt for et fælles sprog og et fælles afsæt for pædagoger fra SFO'er og foreningsfrivillige. Dermed betragtes det som afgørende, at begge grupper i de etablerede samarbejder har disse afsæt.

I nogle foreninger er der på baggrund af kurset i pædagogisk idræt og projektet som helhed skabt en ny indgang til børn med særlige behov og til rammerne for deres idræt. En fortæller:

"Jeg er blevet meget inspireret. Jeg bruger det meget til idræt."
(pædagog)

Professionsudvikling i foreninger

I projektet 'Bred spillet ud' fokuseres der på de børn, der hidtil har haft vanskeligt ved at blive integreret i en forening. Ifølge pædagoger og frivillige har en stor udfordring for denne gruppe været, at de har vanskeligt ved at navigere inden for de rammer, der bliver stillet i foreningen. De responderer og reagerer ikke som størstedelen af de øvrige børn på fælles beskeder, rammer og eventuelle irettesættelser. Det fortælles af flere foreninger, at de hidtil har haft vanskeligt ved at håndtere denne gruppe af børn, idet de ikke har haft de fornødne værktøjer til det. Dette har eksempelvis betydet, at børn, der ikke har været i stand til at 'rette ind' efter de regler og den struktur, der findes omkring den pågældende idræt, ikke har haft mulighed for at deltage.

Der har været beskrivelser af, at man har måttet sige til børn, at de ikke kan være en del af den pågældende forening, fordi de bliver ved med at 'opføre sig urimeligt', som det er blevet opfattet.

Denne holdning har igennem 'Bred spillet ud' ændret sig hos flere af de foreningsfrivillige, som i højere grad er blevet opmærksomme på, at der er børn, der har særlige behov og særlige udfordringer. Og at deres, til tider uforståelige, reaktionsmønstre ikke skal opfattes som en provokation eller som uopdragenhed, men som udslag af eksempelvis en diagnose eller andre mere generelle udfordringer.

Sideløbende med den øgede viden om denne gruppe børns udfordringer, er der i flere foreninger opstået et øget ønske og fokus på at være i stand til at rumme børn med særlige behov. Der har flere steder vist sig en betragtelig udvikling i ønsket om at inkludere projektets målgruppe i foreningerne og at justere på både struktur og måden at udføre den konkrete idrætsgren på for at få det til at lykkes. En foreningsfrivillig fortæller:

"Der er stadig en lang række ting, vi gerne vil med det. Vi har stadig blinde punkter i forhold til pædagogikken, men vi er klart blevet bedre til at spotte dem (børn med særlige behov, red.). Og når vi kan spotte dem, så kan vi også bedre behandle dem ordentligt, fordi vi ved, hvad der er årsagen til deres reaktioner." (foreningsfrivillig)

Han fortsætter:

"En dreng fortalte, at han bliver mærkelig, når han bliver skældt ud. Det havde han ikke fået lov til før det her projekt. Der var han blevet smidt ud." (foreningsfrivillig)

Frivillige fra denne forening fortæller også, at de har oplevet et skift i forhold til forældrene, der nu godt 'tør' sende deres udsatte børn i foreningen. Som de frivillige fortæller det, ser forældrene nu en 'åbning' ind i foreningerne, fordi de føler sig trygge ved, at de frivillige både ønsker og kan håndtere de udfordringer, der følger med, når de udsatte børn inkluderes.

En forening har ændret deres formidling sådan, at det er helt tydeligt for forældrene, at foreningen gerne vil inkludere de udsatte børn og børn med diagnoser, men at de stiller klare krav til, at de vil have kendskab til, hvilke problematikker der er tale om. Som de frivillige fortæller det, så handler det om at vide på forhånd, hvilke udfordringer der kan

komme, og få hjælp og sparring fra forældrene om, hvordan det håndteres bedst muligt.

I andre foreninger er man mindre tydelig omkring betydningen af den pædagogiske idræt, både hvad angår uddannelsen og de overvejelser, de gør sig i forbindelse med de foreningsuvante og udsatte børn.

I alle projekter, der er igangsat under 'Bred spillet ud', er der tale om justeringer af den oprindelige idræt. Disse justeringer er gjort med afsæt i tankerne omkring pædagogisk idræt, hvor tilgangen er legende og inkluderende, og hvor det er centralt, at alle børn kan deltage i aktiviteten. Der er blandt andet tale om 'legitim perifer deltagelse', som er et kernebegreb i pædagogisk idræt, og som vurderes at være anvendt i de igangsatte projekter. 'Legitim perifer deltagelse' handler om, at barnet har mulighed for at deltage i aktiviteten på 'kanten' af aktiviteten, og at man eksempelvis har mulighed for at gå til og fra egentlig deltagelse i aktiviteten. En frivillig fortæller:

"Jeg har gjort en masse ting anderledes. Nu kan man tænke tingene ind på en anden måde. Så det har fungeret godt. Projektet har gjort det sprogligt." (foreningsfrivillig)

Denne tilgang til idrætten er blevet brugt meget i de igangsatte projekter, hvor blandt andet volley er blevet til kidsvolley, cricket er blevet til skolegårdsケット, og fodbold har fået nye rammer, så udstyret bliver mindre afgørende andre gode måder at arbejde med idræt på. Overordnet kan man sige, at foreningerne har arbejdet med en bredere form for idræt end den form, de (ofte) anvender i deres foreninger, hvilket ifølge projektgruppen er et udtryk for et helt centralt ønske om at udvide idrætsforståelsen, så den bliver bredere og dermed mere inkluderende.

Professionsudvikling i SFO'er

Som det er tilfældet i forbindelse med foreningsfrivillige, er der ligeledes blevet fokuseret på professionsudvikling for de involverede pædagoger. Projektgruppen har fokuseret på og ønsket at styrke pædagogernes kompetencer til at arbejde med de udsatte børn i relation til et aktivt fritidsliv, hvor de bliver inkluderet i et forpligtende fællesskab.

Evalueringen viser, at der har været meget stor forskel på, hvorvidt og hvordan denne professionsudvikling har fundet sted, hvilket har flere årsager. Nogle steder har man også før projektet været meget optaget

af den pædagogiske idræt, og dermed har forandringen ikke været så markant. Dette ikke mindst igennem det tidligere nævnte uddannelsesforløb netop i pædagogisk idræt, ligesom flere af SFO'erne er idræts-SFO'er og derfor også har fokuseret kraftigt på det i forvejen.

En bevægelse, der har vist sig i projektet, som formentlig både peger på 'Bred spillet ud' og på de tidligere indsatser omkring idræt i kommunen, er, at alle pædagoger fortæller om deres egen rolle som 'aktiv' i forbindelse med aktiviteterne. Pædagogerne deltager altså selv i den aktivitet, der finder sted, uanset om det er kidsvolley, gymnastik, cricket eller noget andet. Et medlem af projektgruppen siger:

"Det er nyt, at pædagogen er aktivt deltagende på den måde."
(projektgruppemedlem)

Evalueringen peger også på, at pædagogerne igennem projektet har fået ny indsigt i og forståelse for idrætten og for, hvordan de kan arbejde sammen med foreningerne til gavn for projektets målgruppe. Et projektgruppemedlem siger:

"Der er sket en udvikling af pædagogernes forståelse af at lave samarbejde med foreninger. En forståelse af, at hvad der skal gøres for børn i den aldersgruppe. De ser, at det virker i en anden kultur (foreningskulturen, red.)." (projektgruppemedlem)

Enkelte pædagoger var skeptiske ved projektets opstart, hvilket vurderes at være blevet 'opløst' undervejs i projektet. Skepsissen handlede blandt andet om, hvorvidt foreningslivet havde en legitim rolle i SFO-rummet. Denne skepsis er de steder, hvor den vurderes at have været til stede, blevet afløst af nogle gode og stærke samarbejder, som begge parter kan se, at børnene får gavn af.

Centrale pointer om samarbejde

Som nævnt har evalueringen fokuseret særligt på samarbejdet mellem SFO og foreninger. Dette er valgt ud fra en klar antagelse om, at hvis samarbejdet fungerer godt, vil projekterne også lykkes på børneniveau. Det følgende er de pointer, der er kommet frem i evalueringen, om samarbejdet mellem det professionelle og det frivillige.

Det personbårne vs. det organisationsbårne samarbejde

Igennem tidligere projekter af denne karakter har man erfaring med, at det kan være en udfordring at skabe organisationsbårne samarbejder, idet de ofte bliver løftet af meget personligt engagerede frivillige og professionelle. Dette vurderes som en stor udfordring af projektgruppen, ikke mindst Kosmos, der har betragtelig erfaring på området, og er derfor noget, der har været meget i fokus undervejs i projektet.

I forbindelse med de udarbejdede praksisteorier viste det sig også tydeligt, at man særligt fra foreningernes side betragtede det som af stor vigtighed, at der var ildsjæle i projektet. Også SFO-pædagogerne pegede på dette – dog valgte mange her at tale om det som 'fagligt engagement' frem for at være ildsjæl. Det har vist sig tydeligt i projektet, at projektdeltagernes antagelse om, at det er vigtigt, at der er ildsjæle/personligt engagement, har været rigtig. Projekterne har i høj grad været båret af enkeltpersoner, som har gjort en særdeles stor indsats – både i forbindelse med SFO og foreninger.

Foreningerne har en helt afgørende rolle i samarbejdet, fordi de, hvis de har ildsjæle og stort nok engagement, kan bære samarbejdet næsten uden medvirken fra SFO'en. Det modsatte har ikke vist sig i projekterne, selvom nogle projekter primært er båret af en SFO. Derfor er projektet og de enkelte aktiviteter fuldstændig afhængige af de frivilliges ildsjæle. Evalueringen viser tydeligt, at der, hvor der findes ildsjæle i foreningerne, hvilket synes at være i alle involverede foreninger, har projekterne fået god vind i sejlene.

Evalueringen peger yderligere på, at det er en fordel for projekterne, hvis de pædagoger, der er involveret i aktiviteterne, har en særlig interesse for idræt og bevægelse. Der viser sig i flere SFO'er, at man bevidst har udpeget pædagoger til at deltage i projektet, som selv har en tilknytning til en forening enten som frivillig eller som udøver. Dette vurderes at have stor betydning, fordi pædagogerne har en naturlig interesse for feltet og finder det vigtigt og meningsfuldt for børnene.

Enkelte steder har man meget bevidst fra SFO'ens side valgt, at det ikke skulle være en mindre gruppe pædagoger, der stod for den igangsatte aktivitet, men at så mange som muligt var involveret, for at brede projektet mest muligt ud i institutionen. Dette har givet gode resultater, men medfører på den anden side den udfordring, at det har været vanskeligt at opretholde et kontinuerligt samarbejde mellem ressourcepersonerne omkring projektet i SFO og de frivillige.

Mange pædagoger har peget på vigtigheden af, at aktiviteterne omkring samarbejde med foreninger bliver indskrevet i årsnormen, så der er afsat tid til det. Her peges der på ledelsen som afgørende for, at projektet også på sigt kan bæres, og der gives udtryk for et ønske om bred ledelsesmæssig opbakning, også på sigt. Dermed viser der sig tendenser til, at projekterne kan blive mere organisatorisk løftede, dog formentlig fortsat kombineret med enkelte ressourcepersoner, som har det overordnede ansvar og kontakt til projektet. Evalueringen viser, at dette er hensigtsmæssigt i projektperioden, idet det understøtter struktur og kontinuitet. Dog har det den naturlige sårbarhed, at der ved udskiftning af personer, sygdom med videre kan opstå et 'hul' efter en ressourceperson.

I foreningerne har projektet ligeledes været båret af en række foreningsfrivillige, som har gjort et stort stykke arbejde. Bestyrelser og udvalg har kun enkelte steder vist sig tydeligt som en del af projekterne, og her er det primært sket, fordi der har været sammenfald mellem de frivillige og udvalgsmedlemmer. Som nævnt er der enkelte steder sket ændringer i forhold til værdigrundlaget/principperne i foreningerne (jævnfør ovenstående beskrivelse af større tydelighed i forhold til inkludering af udsatte børn), men det har ikke været meget tydeligt udbredt i projektet.

Der er et stort ønske fra projektgruppens side om, at der i fremtiden fokuseres på det i højere grad, så foreningerne bliver styrket i deres breddeidrætstænkning og forholder sig til deres position i forhold til det i deres værdigrundlag.

Relationer i samarbejdet

I forlængelse af ovenstående beskrivelse af, at ildsjæle og de fagligt engagerede pædagoger har været bærende i projektet, viser evalueringen endvidere, at relationerne mellem pædagoger og frivillige har været helt centrale i projektet. I mange af de igangsatte projekter er det tydeligt, at der også er en god stemning og nogle gode relationer mellem pædagogerne og de frivillige. Det understøtter viljen og lysten til samarbejdet, hvilket er godt for initiativerne.

Der er i mange af de igangsatte aktiviteter hurtigt blevet skabt en god og tæt relation, som er båret af et fælles ønske om at give børnene de bedste muligheder for at dyrke idræt og være aktive. Flere steder har man i forbindelse med praksisteoriene peget på, at det er afgørende for

samarbejdet at have en struktureret mødeform med faste møder. Evalueringen viser dog, at man i mange tilfælde i praksis har arbejdet mere behovsorienteret og 'taget tingene, efterhånden som de opstod'. Denne form synes at være meningsfuld ikke mindst på grund af de praktiske omstændigheder omkring arbejdstider og generel oplevelse af at have mange bolde i luften. Når det lykkes at skabe et godt samarbejde også uden de faste møder, skyldes det i høj grad relationen, den førromtalte ildsjæl i foreningen og den engagerede medarbejder i SFO'en.

Modsat viser der sig i evalueringen et stort behov for en struktureret samarbejdsform, der hvor engagementet og relationen er mindre stærke.

Dermed bliver slutningen, at hvis ikke samarbejdet bæres af relation og engagement, må det bæres af struktur og rammer.

Der har været en antagelse i projektgruppen om, at det har betydning, hvor meget samarbejde der har været, før projektet blev igangsat. Der viser sig en tendens til, at samarbejder i de mindre lokalsamfund i kommunen har nået mindre i projektperioden end i bymiljøerne. Dette kan skyldes, at der altid har været samarbejde mellem foreninger og SFO og skoler i de mindre lokalsamfund, og derfor har der været en opfattelse af, at 'vi har altid samarbejdet, så det er ikke så nyt', hvilket også har været fremme ved evalueringssamtaler. Dermed har projektet i nogle tilfælde bygget videre på en ældre tradition, hvor der ikke er igangsat noget radikalt anderledes. Modsat har man i bymiljøerne flere steder ikke tidligere haft et samarbejde, og dermed er man gået til opgaven med ønske om at skabe noget nyt sammen. Dette viser sig at være understøttende for, at man når længere og mere inden for rammerne af samarbejdet.

Der er igennem blandt andet kurset i pædagogisk idræt og de indlagte evalueringssaftener skabt netværk også på tværs af de etablerede samarbejdsgrupper. Flere steder er der på denne baggrund skabt nye samarbejdsrelationer, som ved projektets afslutning var i gang med at planlægge nye aktiviteter på tværs af både SFO'er og foreninger.

En pædagog fortæller:

"Samarbejdet har spredt sig som ringe i vandet, så der nu opstår nye aktiviteter på baggrund af det eksisterende samarbejde. Der bliver nu også inddraget andre aldersgrupper (af børn, red.)." (pædagog)

Det fælles tredje

I arbejdet med opbyggelsen af praksisteorier blev det i flere grupper drøftet, at det er afgørende, at begge parter i samarbejdet har kendskab til og forståelse for hinandens mål. Dette har i projektet vist sig at være delvist rigtigt.

Der er uden tvivl grunde til, at både foreningerne og SFO'erne går ind i projektet, men de viser sig at være mindre forskellige, end antagelsen var ved indgangen til projektet. Foreningerne har et naturligt ønske om at få medlemmer til deres forening, og pædagogerne har et ønske om, at projektet bidrager til deres opgave omkring de sårbare børn i SFO'en. Disse kontekster har ligget som et naturligt fundament i projektet, men mere dominerende har været et stort, fælles ønske om at gøre en indsats og en forskel for de udsatte og foreningsuvante børn. Der viser sig tydeligt et reelt ønske om dette, som eksempelvis ikke knytter sig til foreningens medlemstal. I et af de igangsatte projekter er der meget eksplicit blevet fokuseret på ikke at optage aktivitetens unge i foreningen, fordi det ville kræve særligt udstyr og en særlig struktur, som ikke ville være understøttende for gruppens udvikling. Denne forening bidrager dermed til hjælp med materiel og viden, fordi det giver mening for gruppen af unge, der er involveret.

Centrale pointer om aktiviteter

Evalueringen fokuserer primært på samarbejde omkring aktiviteterne – dog også med et blik på, hvilke aktiviteter der er gennemført, og hvilke effekter der har været i forhold til målgruppen. Det nedenstående omhandler disse elementer.

Typer af aktiviteter

Det har igennem de gennemførte evalueringsmøder vist sig, at der er stor forskel på, hvilke typer af samarbejder der er etableret, og i hvor høj grad man er lykkedes med sine ambitioner. Overordnet set er der to kategorier af samarbejder:

- Samarbejder, hvor der er igangsat en aktivitet, der skal gennemføres løbende, eksempelvis en gang om ugen
- Samarbejder om at afholde et enkeltstående arrangement.

Det er interessant, at mange af de igangsatte projekter forløber som ønsket. Der synes altså at være en tendens til, at det, man på forhånd

har sat sig for og har vurderet som både hensigtsmæssigt og muligt, også viser sig at være det i praksis. De parter, der har valgt at lave et fælles arrangement, giver udtryk for, at det ville være uoverkommeligt at arrangere noget fast, men dette lykkes faktisk med stor succes, der hvor det har været ønsket og ambitionen.

Evalueringen peger altså på, at noget afgørende for projekterne er, at de igangsættes med afsæt i det ønske og ambitionsniveau, der giver mening for de deltagende parter.

Tidspunkt på dagen

En central udfordring, der bliver peget på af de samarbejdspartnere, der har iværksat løbende projekter af ugentlig karakter, er tidspunktet på dagen. For at aktiviteten skal kunne gennemføres i SFO-tiden, skal det være inden for dennes åbningstid og gerne inden klokken 15, hvor mange børn skal hjem. Dette udløser en udfordring for de frivillige, idet de passer deres almindelige arbejde og derfor har vanskeligt ved at deltage i aktiviteter i det tidsrum.

Denne udfordring opleves som en vanskelig barriere i nogle projekter og er udslagsgivende for, at man i flere projekter giver udtryk for, at det er noget, der kan lade sig gøre i en begrænset periode, hvor de frivillige udviser stort engagement og fleksibilitet, men ikke kan lade sig gøre på længere sigt.

I et projekt har man valgt at lade teenagepiger stå for træningen, således at den voksne frivillige kun er tilknyttet i opstartsperioden for at få aktiviteten til at køre godt. Dette imødekommer udfordringen med tidspunktet, og det har haft gode resultater, at teenagepiger har trænet. Børnene viser stor tillid og ønske om at indgå i aktiviteterne med teenagepigerne, så konstellationen opleves som en stor styrke i det pågældende samarbejde.

Rekruttering af børn

Nogle af de igangsatte projekter er 'skal-aktiviteter' for børnene, men de fleste projekter er frivillige tilbud. Det giver en række steder udfordringer i forhold til at rekruttere børnene. Det opleves, at de kan være svære at få trukket med, hvilket man vurderer skyldes, at de er optaget af noget andet på det givne tidspunkt. Derudover skyldes det særligt, at de kan føle sig utrygge ved aktiviteten eller ikke har noget

forhold til den givne idrætsgren og på den baggrund ikke kan foretage et aktivt tilvalg.

Flere steder gøres der et stort forarbejde for at motivere børnene til deltagelse. Eksempelvis bruger pædagogerne flere steder en betragtelig mængde tid på at huske børnene på og 'prikke til' dem i SFO'en og i et enkelt projekt i hele det boligområde, hvor aktiviteten foregår. Dette har en stor positiv effekt, men opleves samtidig som meget tidskrævende.

Andre steder, hvor aktiviteten er fastlagt, er der gjort et stort arbejde for at give information til børn og forældre, så forældrene eksempelvis tager hensyn til aktiviteten i forhold til afhentning. Her har forældrenes opbakning stor betydning. En frivillig fortæller:

"En af pædagogerne har bedt en forælder om at gå hjem (da hun ville hente sit barn fra SFO, red.). Det udstråler, at det er vigtigt. Den opbakning er helt vildt flot." (foreningsfrivillig)

I en SFO har man lavet en undersøgelse af, hvilke børn der går til hvilke sportsgrene i fritiden. Det har den positive betydning, at man har fået overblik over, hvor stor en udfordring det er med foreningsuvante børn, hvilket i de yngre årgange har vist sig som et meget lille problem. Det har dels betydet, at man i projektet har valgt at fokusere mere på de ældre børn i teenageårene. Men også i de aktiviteter, der bliver gennemført i SFO 1, er det brugbar viden, fordi det kan bruges til at skabe motivation til deltagelse ved at få børnene til at fortælle hinanden om det sjove eller spændende ved en sportsgren. En SFO-medarbejder siger:

"Jamen så kan man sige 'Volley, det er helt vildt sjov – er det ikke rigtigt, Peter?', hvis man nu ved, at Peter går til volley i forvejen." (pædagog)

Det synes overordnet at have positiv betydning for rekrutteringen af børn, at aktiviteten er fast (såfremt det er en tilbagevendende begivenhed). Der hvor aktiviteten afholdes mere 'ad hoc', bliver rekrutteringsudfordringen større.

De enkeltarrangementer, der har været afholdt, har generelt haft god tilslutning. Dog viser der sig særligt i et arrangement en udfordring, der også har vist sig ved en række af de løbende aktiviteter: De større børn er vanskelige at få engageret. De projekter, der har været i SFO 2, har

man haft yderst vanskeligt ved at få de unge til at deltage i, men med en stor arbejdsindsats er det lykkedes i et rimeligt omfang.

Effekter på børneniveau

Den overordnede målgruppe i 'Bred spillet ud' er udsatte, foreningsuvante og/eller idrætsuvante børn, men som nævnt er også en stor del af 'normalgruppen' af børn involveret i aktiviteterne.

Et interessant element i forhold til evalueringen er, at flere foreninger har fortalt om et usædvanlig højt antal nye medlemmer i projektets afsluttende måneder. Det er ved evalueringens gennemførelse ikke blevet undersøgt, om der er sammenfald mellem de børn, der konkret har deltaget i en 'Bred spillet ud'-aktivitet, og de børn, der har meldt sig ind i en forening efterfølgende. Dog vurderes det som sandsynligt, at projektet har haft betydning for den øgede tilslutning til foreningerne både igennem det direkte arbejde og samarbejde med SFO'erne, igennem det øgede fokus, der har været på breddeidræt i kommunen i perioden, og potentielt igennem de ændrede signaler om inklusion, som nogle af foreningerne er begyndt at være opmærksomme på.

I flere projekter fortælles det, at der er sket en markant udvikling med de børn, der har deltaget i de gennemførte aktiviteter. Eksempelvis i forbindelse med SFO 1-børn, der har deltaget i en 'skal-aktivitet' omkring gymnastik og leg, viser der sig udvikling både i forhold til det sociale og det motoriske. En pædagog fortæller:

"Vi så en udvikling ved børnene. De stille piger kommer lidt ud af busken." (pædagog)

Også i andre projekter fortælles der om, hvordan initiativerne har givet deltagerne vigtige succesoplevelser, og hvordan det at være en del af en gruppe har stor betydning for dem. Projektkoordinator fra Sund Zone fortæller:

"De socialt udsatte børn, der ikke har råd til at gå til fodbold, de får en fornemmelse for at være på et hold (igennem Fodbold for sjov, red.). De kan sige 'Mit fodboldhold skal ud at spille' og 'Jeg skal til træning'. De kan sige højt, at de også skal til træning. (...) De får nogle succesoplevelser igennem det at være en del af en gruppe." (projektkoordinator)

I andre aktiviteter har den udsatte gruppe fyldt mindre. Ikke mindst fordi den nogle steder næsten ikke er til stede i SFO'en. Der er stort set alle børn medlem af en forening, og man har derfor valgt at arbejde med hele gruppen i stedet for.

Det viser sig altså i evalueringen, at projektet har haft væsentlig betydning for målgruppen de steder, hvor målgruppen har været involveret.

Centrale pointer om projektet som understøttende faktor

Projektet som understøttende fundament for samarbejderne bliver fremhævet af alle projektdeltagere. Der bliver peget særligt på:

- **Køge Kommune som igangsætter.** Det har været vigtigt for projektet, at der har været en formel igangsættelse, og at Køge Kommune har sat rammerne for projektet. Igangsættelsen har bidraget med en tydelig ramme, som ifølge deltagerne har gjort det tilgængeligt og let at være med.
- **Tovholder.** Det har haft væsentlig betydning, at der igennem hele projektet har været en tovholder, som både har bidraget med praktisk hjælp og har skabt motivation og drivkraft i de igangsatte projekter. Tovholderen har haft en vigtig rolle både i forbindelse med rekruttering af SFO'er og foreninger og i løbet af hele projektperioden.
- **Kursus og fælles sprog.** Der peges på fundamentet i pædagogisk idræt som et afsæt for det gode samarbejde. Det har været vigtigt, at alle deltagere havde det samme sprog og havde en fælles platform.
- **Prioritering af midler.** I 'Bred spillet ud' er en stor del af midlerne blevet prioriteret til uddannelse af de praktikere, der skulle bære projektet (pædagoger og frivillige). Dette understreges af projektgruppen som et vigtigt element i succes.
- **Evalueringen.** Deltagerne peger på evalueringsmøderne som understøttende for refleksionen og udviklingen af aktiviteterne undervejs. Det har styrket projektet, at der har været aftalte møder, hvor der har været mulighed for udveksling af erfaringer og vidensdeling på tværs af aktiviteterne.
- **Økonomiske midler.** Hver forening har modtaget 20.000 kr. i forbindelse med deltagelse i projektet. Disse midler beskrives som understøttende for, at man ønskede at deltage. De har gjort

det muligt at indkøbe nogle helt konkrete ting i foreningerne, hvilket har betydning i foreningernes hverdag.

- **Ansvar over for projektet og over for hinanden.** Der bliver peget på, at man i starten har haft en stor ansvarsfølelse over for Køge Kommune, idet man har sagt ja til projektet. Senere har denne ansvarsfølelse flyttet sig til at gælde mere for hinanden i det konkrete samarbejde.
- **Inddragelse af DIF.** Der er fra starten af projektet tænkt på DIF's rolle som sparringspartner både i forhold til konkrete udfordringer og eksempelvis løbende uddannelse. Dette vurderes at være en fordel, idet DIF dermed allerede i projektperioden bliver en del af deltagerens bevidsthed, som de kan trække på, også efter at projektet er afsluttet.

Afsluttende kommentarer

Ved afslutningen af 'Bred spillet ud' viser det sig, at projektets overordnede succeskriterier ikke alle er opfyldt til fulde. Det ønskede kursus for foreningsfrivillige er blevet gennemført, dog med lidt færre deltagere, end det var intentionen. Der er igangsat 9 projekter med i alt 8 foreninger, hvilket er 2 foreninger mindre, end der ønskes.

Ikke desto mindre viser evalueringen, at de igangsatte projekter både har været succesfulde og har haft den ønskede effekt på børneniveau. Også at skabe nogle bæredygtige samarbejder, der selv ved projektets afslutning holder ved, er lykkedes igennem projektet. Der synes dermed at være skabt afsæt for, at der arbejdes videre lokalt, hvilket må siges at være et vigtigt resultat, således at projektet ikke kun er til gavn for de børn, der er i målgruppen i projektperioden, men også de børn, der senere har brug for øget støtte.

Både i SFO'erne og i de involverede foreninger har der igennem evalueringen vist sig en professionsudvikling, som har betydning både i forhold til de igangsatte og fremtidige samarbejder og i forbindelse med arbejdet med pædagogisk idræt generelt. Flere foreninger er blevet mere bevidste om og opmærksomme på, hvilke kompetencer de skal være i besiddelse af for at kunne inkludere de udsatte børn, og ønsker at arbejde med det fremadrettet. I SFO'erne har man igennem den pædagogiske idræt både før og under projektet fået indsigt i og værktøjer til at arbejde med børn med nye pædagogiske redskaber.

Der har i projekterne vist sig en række udfordringer, blandt andet i forbindelse med afholdelse af de ønskede aktiviteter. Dette har drejet

sig om tidspunktet på dagen, ligesom det nogle steder har krævet meget arbejde at rekruttere børnene til aktiviteterne. Flere steder har man fundet gode løsninger på dette igennem fleksible tilgange.

Det viser sig overordnet i projektet, at følgende parametre er centrale for det gode samarbejde:

- **Et stærkt projekt.** Det er afgørende, at der er et stærkt projekt med gode understøttende faktorer i processen, herunder en tovholder, uddannelse til deltagerne og løbende refleksion/evaluering.
- **Fælles sprog.** At der er en basisviden om tilgangen til idræt imellem de involverede samarbejdspartnere, hvilket 'Bred spillet ud' har bidraget med igennem pædagogisk idræt.
- **Engagement og ildsjæle.** At deltagerne og deltagernes organisationer er engagerede og bidrager med både tid og kræfter til projekterne. Herunder også at projekterne bliver en del af SFO'ernes årsnorm.
- **Fælles motivation.** Det viser sig afgørende, at der er en fælles motivation for at gøre en forskel for de udsatte børn, og at denne motivation driver engagementet.
- **Bred idrætsforståelse.** De projekter, hvor både de professionelle og de frivillige har en bred idrætsforståelse, vurderes til at have den største effekt. Det har altså stor betydning, at der er åbenhed over for at arbejde mere fleksibelt med den konkrete idræt, så den tilpasses målgruppens evner og muligheder.